

بازی دانشگاه کودک

جمع آوری مطالب:

زینت السادات رزم آراء

تهیه و تنظیم:

وامد فرهنگی مدرسه علمیه فاطمیه دامغان

بازی دانشگاه بچه هاست

یکی از نگرانی های والدین این است که به اندازه کافی وقت بازی با کودکان را ندارند یا اینکه خود را سرزنش می کنند که والدین خوبی نیستند چون از بازی با کودک خیلی زود خسته می شوند و طفره می روند. نظر شما چیست؟ آیا به اندازه با کودکان بازی می کنید؟

در بحث «فرزند پروری» ضرورت بازی با کودک و پرسش های رایج در این زمینه را بررسی می کنیم... وقتی اسم بازی می آید، فکر می کنیم که باید ساعت ها کنار کودکان بنشینیم و پازل هارا کنار هم بچینیم یا با عروسک ها و ماشین ها بازی کنیم. این تفکر کاملاً اشتباه است. بازی دامنه ی وسیعی از فعالیت ها را در بر می گیرد و منظور روانشناسان تربیتی، صرفاً انجام بازی های ساده ای مانند دالی کردن، تکان دادن پاهای خندیدن با کودک است؛ یعنی کافی است بین شما و فرزندتان احساسات ردو بدل شود.

اگر علاقه ای به بازی با کودک نداشته باشیم، یعنی پدر و مادر بدی هستیم؟

والدینی که بازی با کودک را دوست ندارند نباید نگران باشند و خود را مواخذه کنند اما به هر حال نباید حق کودک را نادیده بگیرند. وظیفه پدر و مادر تنها نگهداری و سیر کردن کودک نیست. اگر والدینی تنها فکر می کنند باید سر پناهی برای کودکان فراهم کنند و شکم او را سیر نگه دارند، جای نگرانی وجود دارد. اکثر والدینی که می گویند به بازی با کودک علاقه ندارند، در واقع مفهوم بازی را نمی دانند و با مراجعه به یک کارشناس و بحث در مورد این مسأله، مسلماً نظرشان عوض خواهد شد.

آیا باید والدین خود را مجبور به بازی کردن با کودک کنند؟

نه، وقتی پدر یا مادری از سر اجبار وقتش را به کودک اختصاص می دهد، فرزند متوجه آن خواهد شده و بازی در این وقت هیچ فایده ای ندارد. کافی است در طول روز تنها ۱۰ دقیقه با کودکان بازی کنید اما این فرصت را بدون هیچ اجبار و دغدغه ذهنی به او اختصاص دهید. آیا فعالیت های خارج از منزل می تواند جایگزین بازی های خانوادگی شود؟ گرداندن بچه ها در پارک یا سایر فعالیت های خارج از خانه، نمی تواند جایگزین بازی به معنی برقراری روابط عاطفی بین والدین و کودک باشد. در خارج از خانه کودک سرگرم بازی و تفریح است اما در خانه وقت بیشتر به خندیدن و حرف زدن می گذرد و روابط صمیمانه بین مادر و پدر و فرزند سریع تر شکل می گیرد.

اگر مادر علاقه ای به بازی ندارد، آیا می توان این وظیفه را به پدر سپرد؟

معمولاً کودکان، خود را با این شرایط وفق می دهند و احساس کمبود نمی کنند. آنکه در این میان صدمه می بیند مادر است. نباید تعادل را برهم زد. لازم است پدر و مادر یا حتی خواهر و برادر هر یک به اندازه با کودک بازی کنند و هیچ کس نباید جایگزین دیگری باشد.

آیا بازی در رشد و پیشرفت ذهنی کودکان مؤثر است؟

بله، به کمک بازی، کودکان با بدن خودشان و دنیای خارج آشنا می شوند. در ماه های اول تولد حرکت های کودک کاملاً ناخودآگاه است ولی در میان همین حرکت ها نیز می توان میل و اشتیاق او به شناخت پیرامونش را مشاهده کرد. قبل از یک سالگی فعالیت هایی را که به پیشرفت کودک کمک می کنند می توان در ۲ قسمت بخش بندی کرد: مرحله ی اساسی و مرحله ی شنوایی- حرکتی.

در مرحله ی اساسی، نوزاد به کمک حرکت های پیاپی و تحریک سیستم عصبی به تدریج فضای پیرامون خود را کشف می کند. تخت خواب، بدنش، اسباب بازی ها و صورت مادر جزو اولین شناخت های او محسوب می شوند و به این ترتیب یاد می گیرد، آن ها را از هم تشخیص دهد.

۵ حس نوزادان بعد از تولد تا حدی کامل است بنابراین از یک ماهگی بازی های او با والدینش به خصوص خنده ها و نگاه ها به او کمک می کنند تا از زندگی لذت ببرد.

از ۳-۴ ماهگی شیرخوار یاد می گیرد ابتدا دستان خود و بعد اشیای اطرافش را لمس کند و از همین موقع بازی برای او مفهوم می یابد و سعی می کند با اشیای اطراف به کمک دستان، چشمان و دهانش ارتباط برقرار کند.

به تدریج حرکت های شیرخوار خود آگاه می شود و به سمت اشیای جدید، رنگ ها و فرم های ناشناخته جذب می شود. صدا ها او را به سمت خود جذب می کنند و او در پایان یک سالگی توانایی نشان دادن عکس العمل های مختلف را دارد. در این مرحله یعنی مرحله ی شنوایی- حرکتی، کودک باید بخش مهمی را پشت سر بگذارد و آن تشخیص مادر به عنوان فردی مستقل و جدا از اوست.

بازی کودک و مادر در این دوره نقشی سازنده برای این امر ایفا می کند. بعد از یک سالگی کودک به کارگیری هوش کاربردی را می آموزد.

تواناییهای مرحله ی شنوایی- حرکتی او کامل تر می شود و دنیای پیرامون خود را بهتر درک می کند. حدود ۱۵ ماهگی راه رفتن را آغاز می کند و به این ترتیب جابجایی و رسیدگی به اهداف برایش راحت تر می شود. توانایی گشودن درها و بالا و پایین رفتن از پله ها نیز محدودیت ها را کم می کند تا با فضا های اطراف بیشتر آشنا شود.

آیا بازی با کودک بر هوش او تأثیر می گذارد؟

حتی اگر نگوئیم که بازی کردن با کودک باعث افزایش هوش و قدرت یادگیری اش می شود به طور حتم در شکوفایی روابطش با والدین مؤثر است. در ماه های اول تولد، بازی ها بدون کلام هستند. مادر و پدر با حرکت های چهره و لبخند زدن و قلقلک دادن فرزندش را به ذوق می آورد و نوزاد با حرکت دادن دست ها و پاها اشتیاقش را به ادامه بازی نشان می دهد.

از ۸ ماهگی به بعد بازی ها به تدریج کلامی تر می شود. بازی هایی مثل دالی به کودک کمک می کند با والدین ارتباط کلامی برقرار کند و در عین حال بر ترس جدایی غالب شود.

بازی روشی برای تقلید از بزرگتر ها هم هست. حدود دو سالگی، کودک رفتار مادر و اطرافیانش را تقلید می کند و آرام آرام متوجه می شود که موجودی مستقل از سایرین است. این شناخت میل او به انجام مستقل کارهایی مانند توالی رفتن، شستن دست ها، لباس پوشیدن و غذا خوردن را افزایش می دهد.

در این سن هنوز کودک نمی تواند واقعیت را از تخیل تشخیص دهد. و بازی های نقش دار تاثیر زیادی در شکل گیری شخصیت او دارند. در این سن توجه کودک به اسباب بازی ها جلب می شود که به او اجازه تقلید از بزرگترها را می دهد.

با ورود به سه سالگی ، کودک قادر به تشخیص تفاوت هاست. او تفاوت بین بزرگسالان و کودکان را درک می کند و به بازی های گروهی و تقلیدی علاقه بیشتری نشان می دهد.

در ذیل بعضی از بازی هایی که باعث پیشرفت کودک می شود اشاره می شود:

بازی اول: تشخیص رنگ

برای تشخیص رنگ ها ابتدا وسایل شبیه به هم؛ اما با رنگ های گوناگون را در مقابل کودک گذاشته و از او بخواهید هم رنگ ها را جدا کند. برای این کار از قطعه های دومینو، آجرها یا همان لگوهای خانه سازی، انواع حبوبات و... می توانید استفاده کنید.

بازی دوم: این بو، بوی چیه؟

چشم کودک را ببندید و در آشپزخانه، ادویه ها و میوه های بودار را در مقابل بینی اش قرار بدهید. او باید حدس بزند چه چیزی در دست شماست.

بازی سوم: بگو چی شنیدی؟

در مقابل کودک با یک قاشق بر روی اشیاء مختلف بزنید. بعد از این که بر روی هر کدام از اشیاء یکی دو بار زدید، به کودک بگویید که پشتش را به شما کند. در این حال باز هم به روی اشیاء زده و از او بخواهید حدس بزند که شما بر روی چه چیزی می زنید. چند بار که این کار را تکرار کردید، فرصت کمتری را برای حدس زدن به کودک بدهید. تقویت حافظه از طریق حس شنوایی اصلی ترین نتیجه این بازی است.

بازی چهارم: جفت کردن اشیاء

اشیائی که بصورت جفت در خانه استفاده می شود، در مقابل کودک گذاشته و از او بخواهید جفت ها را به شما بدهد. لازم نیست این کار بعنوان یک کار مستقل انجام بگیرد؛ بلکه وقتی خودتان قصد انجام این کار را دارید، از کودک بخواهید در این کار مشارکت کند؛ مثلا اگر قاشق ها و چنگال ها چند طرح دارد، از او بخواهید که طرح های شبیه به هم را در کنار یکدیگر بگذارد. وقتی هم که لباس ها را شسته اید، از کودک بخواهید، جفت جوراب ها را پیا کند. بالا رفتن دقت کودک در دیدن و همچنین مشارکت او در کارهای واقعی خانه از فواید این بازی است.

بازی پنجم: خودتو ببین، صداتو بشنو

امروزه در بسیاری از خانواده ها حداقل یک تلفن همراه دوربین دار وجود دارد. گاهی اوقات از کارهایی که بچه ها انجام می دهند فیلم گرفته و به آنها نشان بدهید. این کار جایگزین خوبی برای تلویزیون است؛ البته مراقب باشید در این کار افراط نکنید. نباید این کار به بازی صبح تا شب کودک تبدیل شود.

گاهی هم صدای او را در هنگام خواندن شعر یا قرآن یا تعریف کردن یک قصه ضبط کنید. شنیدن صدای کودک برای خودش جذاب است. ضبط کردن صداهایی که در محیط اطراف وجود دارد هم برای کودک جالب است؛ صدای ظرف شستن، جاروبرقی، چرخ گوشت و... . وقتی این صداها ضبط شد، با پخش آن می توانید یک بازی جذاب برای بچه ها درست کنید. صداها را پخش کنید و از بچه ها بخواهید بگویند این صدای چیست؟ بچه ها به دیدن تصویر های متحرک علاقه دارند. این کار بی آنکه ضرری داشته باشد (البته اگر در آن افراط نشود) حس تماشای تلویزیون را در کودکان تعدیل می کند.

بازی ششم: نقاشی در هوا

با انگشت اشاره خود روی هوا یک عکس کشیده و از کودک بخواهید حدس بزند که چه عکسی است. اگر این بازی با چند نفر انجام بگیرد کسی که زودتر حدس بزند برنده است.

بازی هفتم: لب خوانی کردن

جمله ای را لب خوانی کرده و از دیگران بخواهید حدس بزنند چه می گویند. در این بازی هم اگر چند نفر حضور داشته باشند، نفر اولی که حدس می زند برنده است. بیان آیه، روایت، جمله یا شعر معروف برای این بازی شایسته تر است.

بازی هشتم: بازی در آشپزخانه

از حضور بچه ها در آشپزخانه نهایت استفاده را بکنید. این استفاده، در دختران باید بیشتر باشد تا آن ها در وقت خودش با آشپزخانه و کار در آن آشنا شوند.

الف) تماشای برخی از کارهایی که در آشپزخانه انجام می گیرد، برای بچه ها جذاب است. بسیاری از مقدمات غذا درست کردن از همین دسته است. برخی از خوراکی هایی را که از بیرون تهیه می کنید، خودتان می توانید درست کنید. مشاهده مراحل تهیه این ها برای کودک خیلی جالب است؛ مثل پف فیل، ژله، لواشک، مربا، آلبیمو، آبغوره و... .

ب) در مراحل درست کردن غذا با کودکان صحبت کرده و بگویند در حال انجام چه کاری هستید. این توضیحات علاوه بر جنبه آموزشی، به آن ها احساس بزرگی و شخصیت می دهد.

ج) بعضی از کارها را هم به آن ها بسپارید؛ مثلاً:

- وقتی مواد سالاد را خرد کردید، هم زدن آن را به بچه ها بسپارید.

- وقتی زعفران در برنج ریختید، اجازه بدهید بچه ها آن را مخلوط کنند.

- سیب زمینی های سرخ شده و سرد را در مقابل کودکان بگذارید تا آن ها را روی خورش بریزند.

- حلوی سرد شده را در بشقاب ها بریزید تا بچه ها آن را صاف کرده و با نوک قاشق یا هر چیز دیگری شکل دهند.

- پودر ژله را در آب جوش که ریختید و آب سرد را به آن اضافه کردید، از کودک بخواهید تا آن را هم بزند.

د) بچه ها را (به ویژه دخترها) از حدود شش سالگی دوست دارند در درست کردن غذا مشارکت کنند. در پختن بعضی از

غذاهای ساده از فرزندتان کمک بگیرید؛ مثل نیمرو، املت.

شرکت در کارهای واقعی خانه که به کودک احساس شخصیت می دهد، فایده بزرگی برای این بازی است. در این بازی

کودک قوانین مختلفی از اشیاء دوروبر خود را خواهد شناخت.

بازی نهم: بازی با میوه

میوه خوردن هم فرصتی برای بازی است. بسیاری از مادران میوه‌ها را کاملاً آماده شده، در مقابل کودکان می‌گذارند؛ در حالی که کودکان می‌توانند در مراحل آماده شدن برخی از میوه‌ها مشارکت داشته و علاوه بر خوردن، لذت بازی با میوه را هم بچسبند.

- پوست پرتقال را کمی بکنید و باقی کار را به کودکان بسپارید. اگر کودک توانایی پوست کردن را ندارد، پس از پوست کندن پرتقال، تکه‌های پرتقال را از هم جدا نکنید. اجازه بدهید خود کودک این کار را انجام بدهد. در این صورت کودک از خوردن پرتقال لذت بیشتری خواهد برد.

- انار را به چند قاچ تقسیم کنید. انار خودتان را در مقابل کودک دانه کنید. بعد هم اجازه بدهید که کودک انار خود را دانه کند.

- هندوانه را در قطعاتی بزرگتر از دهان کودک در مقابل او بگذارید. بعد هم یک چنگال به او بدهید تا تلاش کند که هندوانه را به قطعه‌های کوچک تری تقسیم کند.

- خوشه انگور را به دست کودک داده و بگذارید خودش دانه کرده و بخورد.

- میوه‌های دانه دار مثل انگور یا انار را در مقابل خود و کودکان بگذارید. به نوبت یک دانه در دهان او و یکی هم در دهان خود بگذارید. آخرین دانه به هر که افتاد او برنده است.

این بازی لذت خوردن را برای کودک بالا برده و راه خوبی برای دور زدن کودکان بد خوراک است.

بازی دهم: شستن ظرف و لباس

بچه‌ها از کارهایی که با آب سروکار دارد، به شدت استقبال می‌کنند. شما از این فرصت برای یاد دادن برخی از کارهای خانه می‌توانید استفاده کنید. چهارپایه‌ای را زیر پای کودک بگذارید.

ظرف‌هایی که کودک توان شستن آن را ندارد؛ مثل قابلمه یا شستن آن برای کودک خطرناک است؛ مثل چاقو یا ظروف شکستنی را از سینک ظرفشویی بردارید. حالا به اندازه کافی به اسکاج، مایع ظرف شویی بزنید. در مقابل چشم فرزندتان یکی دو عدد از ظرف‌ها را بشویید.

حالا شما تماشاچی شده و ادامه کار را به کودک بسپارید. آب کشیدن ظرف‌ها را هم به او یاد بدهید. اگر کودک آن طور که شما به دلتان می‌چسبد، ظرف‌ها را نمی‌شوید، به رویش نیاورید. وقتی ظرف‌ها را شست و کنار گذاشت، طوری که نفهمد خودتان دوباره بشویید.

گاهی هم جوراب‌های کودک را به خودش داده و شیوه شستن جوراب با دست را یادش بدهید. ممکن است برخی بگویند با وجود ماشین لباسشویی که در بیشتر خانه‌ها هست و ماشین ظرف شویی که آرام آرام در حال فراگیری است، چه نیازی به این کار وجود دارد؟

در پاسخ به این دسته باید گفت یادتان باشد که ما در حال آموزش بازی‌ها هستیم. بازی برای بلند کردن یک بار از دوش شما در خانه نیست که بگویید حالا که وسیله‌ای دیگر هست که این بار را بلند کند، چه نیازی به انجام این کار از سوی بچه

وجود دارد؟ در ضمن این بازی ها حس بزرگ بودن را به بچه ها منتقل می کند که به شدت در تربیت بچه ها مفید است؛ البته این کارها برای قوی شدن ماهیچه های دست کودک هم مفید می باشد.

بازی یازدهم: بازی با قیچی

بچه ها بازی با قیچی را دوست دارند. ما در گذشته با قیچی خیاطی یا آرایشگری مادرمان بازی می کردیم که خطرناک بود؛ اما امروزه قیچی هایی مخصوص بچه ها وجود دارد که در لوازم التحریری ها به فروش می رسد. وسایلی را که قابل برش هستند در اختیار بچه ها قرار دهید تا آن ها را با قیچی ببرند. بچه ها از بریدن خوششان می آید؛ حتی اگر شکل خاصی نداشته باشد؛ اما آرام آرام یاد می گیرند که با قیچی، شکل های اشیاء خارجی را درست کنند. کاغذ و مقوا، پارچه، پلاستیک و ورقه های فوم اشیای مناسبی برای بریدن و شکل درست کردن هستند. برخی از شکل های هندسی را روی مقوا کشیده و از بچه ها بخواهید با قیچی شکل ها را از مقوا جدا کنند. در ابتدا شکل هندسی ساده و بزرگ را روی مقوا بکشید؛ مثل مربع و مثلث. وقتی کودک کار با قیچی را یاد گرفت، شکل های کوچک تر و سخت تری بکشید، مثل دایره یا بیضی. وقتی کودکتان در کار با قیچی حرفه ای شد، شکل حیوانات و گل ها و... را هم می توانید بکشید.

برخی از نشریات و کتاب هایی که دیگر قابل استفاده نیست، عکس هایی دارد که بریدن آن ها با قیچی برای کودک جذاب است. کار با قیچی، قدرت تعادلی کودک در استفاده از دست خود را بالا می برد. خلاقیت کودک برای درست کردن اشکال مختلف در این بازی تقویت می شود. به کمک این بازی می توان اشکال هندسی را هم به کودک آموزش داد.

بازی دوازدهم: بازی با کاغذ

کاغذ های دور ریختنی و روزنامه باطله، یکی از ابزار های مناسب برای بازی است.

- بچه ها در همان ماه های اول که دستشان قدرت گرفتن چیزی را پیدا می کند، از مچاله کردن کاغذ ها لذت می برند.
- پاره کردن کاغذ هم بازی جذابی برای کودکان است. اگر شما هم با او همراه شوید و در حین پاره کردن کاغذ ها سر و صدا کنید که چه بهتر.

- کاغذ های مچاله شده را شبیه به توپ کنید. یک قابلمه را در فاصله ای مناسب گذاشته و سعی کنید کاغذهای مچاله شده را در داخل آن بیندازید. این بازی را با جوراب های گلوله شده هم می شود انجام داد. موسیقی مچاله و پاره کردن کاغذ برای کودک یک آهنگ طبیعی لذت بخش و بی نظیر است.

- شکل های بسیاری را با کاغذ می شود درست کرد که در اصطلاحات به این کار «اریگامی» گفته می شود.

بازی سیزدهم: رنگ بازی

رنگ انگشتی و آب رنگ امروزه در بازی کودکان نقش ویژه ای دارد. آن ها از دست زدن به این رنگ ها لذت می برند. وقتی با این رنگ ها دست و صورتشان را رنگ آمیزی می کنند، لذت بیشتری می برند. بساط رنگ ها را روی یک زیر انداز پلاستیکی پهن کرده و اجازه دهید کودک با انگشتانش نقاشی کند. نقاشی کشیدن روی دیوار های سرامیک با رنگ های انگشتی، تجربه شیرین و کم نظیری برای کودکان است. دیوار حمام هم جای خوبی برای این نقاشی هاست؛ زیرا نه کودک احساس محدودیت محدودیت کرده و نه به خانه آسیبی می رسد.

آشنایی با رنگ ها در این بازی نسبت به بازی های دیگر بیشتر حاصل می شود؛ زیرا کودک در این بازی نتیجه مخلوط کردن رنگ ها را خیلی راحت و زود مشاهده می کند. خاصیت رنگ سازی های جدید با رنگ های انگشتی خلاقیت کودک را هم بالا می برد. این بازی برای بچه هایی که حس خوبی نسبت به حمام ندارند، بسیار کارساز است.

بازی چهاردهم: بازی با نی

نی هایی که با آن آبمیوه یا نوشابه می خوریم، وسیله های خوبی برای بازی هستند. چند نمونه از این بازی ها را در این جا می آوریم:

(الف) نی های نوشابه و برخی از نی های آبمیوه انعطاف داشته و نوک تیز هم نیستند. با این نی ها می توان شکل های خوبی درست کرد. با یک قیچی به راحتی می توان این نی ها را به قطعه های دلخواه بریده و از آن در بازی های چسباندنی استفاده کرد.

(ب) نی هایی که در بالا به آن اشاره شد، به راحتی با مگنه به هم متصل می شوند. پس یک مگنه در اختیار کودک قرار دهید تا با نی ها شکل هایی را که دوست دارد بسازد.

(ج) نی را داخل یک لیوان آب گذاشته و در آن فوت کنید. صدای قل قلی که در لیوان آب تولید می شود، برای نوزادان و کودکان خیلی جذاب است.

(د) تکه های کوچک کاغذ یا دستمال کاغذی را روی یک سینی بگذارید. یک طرف نی را در دهان بگذارید و طرف دیگر را روی تکه های کاغذ گذاشته و نفستان را به سمت داخل بکشید. تا تکه های کاغذ به نی بچسبند. یک سینی دیگر را در کنار سینی کاغذ گذاشته و کاغذ هایی را که به نوک نی چسبیده اند، در سینی دیگر رها کنید.

نفس بچه ها مثل ما بزرگتر ها قوی نیست؛ به همین دلیل هم اگر نی دراز باشد، نفس کودک توانایی نگه داشتن کاغذ را نخواهد داشت؛ پس برای اینکه کودکان به راحتی بتوانند این بازی را انجام دهند، نی ها را کوتاه کنید. این یک مسابقه جذاب است. برای هر کدام از شرکت کننده ها یک ظرف برای تخلیه کاغذها بگذارید. وقتی سینی کاغذها خالی شد، کاغذ های برداشته شده در ظرف هر کدام از شرکت کننده ها را بشمارید. هر کسی کاغذ بیشتری برداشته برنده است. در این بازی از لوله خودکار هم به جای نی می توانید استفاده کنید.

(ه) پنبه ها را رشته رشته کنید، به اندازه ای که خیلی سبک شود؛ طوری که با یک فوت روی هوا معلق شود. پنبه های رشته شده را روی دست گذاشته و در نی فوت کنید. وقتی پنبه ها روی هوا معلق شوند، بچه ها لذت می برند. قطعات پنبه هنوز

پایین نیامده به سراغشان رفته و باز هم با نی به آن فوت کنید تا پایین نیفتند. برای این بازی از پرهای سبک هم می شود استفاده کرد.

و) در وسط یک قطعه کوچک از نی (حداکثر دو بند انگشت) یک سوزن ته گرد فرو کنید. سوزن را به ته یک مداد یا حصیر بزنید. حالا قطعه نی را در مقابل دهانتان گرفته و آن را فوت کنید. چرخیدن نی و صدای آن، کودکان را شاد می کند.
ز) وقتی نی ها را به قطعه های کوچک تر برش دهیم، به کمک یک نخ می توانیم، وسیله های زینتی مثل دست بند، گردن بند و... بسازیم.

ح) با فرو کردن دو طرف نی در یکدیگر، یک حلقه زنجیر پلاستیکی درست می شود. با متصل کردن این حلقه ها به یکدیگر یک زنجیره بزرگ می توان درست کرد.

در بسیاری از این بازی ها کودکان با برخی از قوانین باد آشنا شده و همچنین از خلاقیت کودک برای درست کردن اشیاء موردنظر خود بالا می رود.

بازی پانزدهم: خمیر بازی

اگرچه خمیر جای گل را نمی گیرد، اما به جهت انعطاف پذیری، می تواند بازی سرگرم کننده ای برای کودک باشد. ساختن شکل های مختلف باخمیر برای کودک جذابیت خاصی دارد. در کنار خمیر بازی وسایل دیگری هم می توان گذاشت تا قدرت شکل سازی کودک بیشتر شود؛ مثلاً سنگ ها و دکمه های کوچک، خلال دندان، حبوبات و... .

بازی شانزدهم: بازی با قیف

یک پارچ را پر از آب کرده و قیفی را به دست کودک بدهید. یک بطری خالی هم به او داده تا آب پارچ را با قیف در بطری بریزد. حالا آب بطری را در قیف ریخته؛ اما با انگشت زیر قیف را بگیرید. قیف که پر از آب شد، انگشتتان را رها کنید تا آب در پارچ بریزد. قبل از آن که آب داخل قیف خالی شود، دوباره انگشتتان را زیر قیف گرفته و باز هم رها کنید. کودک با این بازی با برخی از قوانین اشیاء اطراف خود آشنا می شود.

بازی هفدهم: اتوبوس سواری

این بازی ارزان، شاید برای برخی از والدین تعجب برانگیز باشد. بعضی از خانواده ها که ماشین شخصی داشته و همیشه با آن سفر های شهری و برون شهری خود را انجام می دهند، نمی دانند بچه ها به ویژه در سنین زیر سه سال چقدر از سوار اتوبوس شدن لذت می برند.

گه گاهی که برای انجام کارهای شخصی بیرون می روید، ماشین را داخل خانه گذاشته و به جای تاکسی از اتوبوس استفاده کنید. ایستادن های پشت سرهم اتوبوس و پیاده و سوار شدن مسافران شاید برای ما خسته کننده باشد؛ اما برای کودکان جالب است.

بازی هجدهم: حباب سازی

در یک ظرف مقداری مایع ظرف شویی، دست شویی، شامپو و یا پودر صابون بریزید. آرام آرام آب داغ را در ظرف ریخته و هم بزنید. بهتر است در این محلول از ترکیب پودر صابون و مایع ظرف شویی استفاده کنید. برای اینکه بتوانید حباب های بزرگ و مقاومی را تولید کنید، به ازای هر لیوان آب، کمتر از یک قاشق چایخوری گلیسرین به آن اضافه کنید. مواد حباب سازی را به صورت آزمون و خطا کم و زیاد کرده تا به حباب مقاوم تری برسید. هر اندازه محلول ساخته شده، بیشتر بماند، حباب ها از مقاومت بیشتری برخوردار می شود. با یک سیم نسبتاً ضخیم، یک دایره سیمی ساخته و دسته ای را هم برای آن تعبیه کنید. مقداری نخ دور قسمت دایره ای شکل این وسیله بپیچید. قسمت دایره ای شکل را وارد مایع کنید تا لایه ای از محلول را به خود جذب کند. حالا در وسط این لایه آرام بدمید. با این کار، حباب هایی روی آسمان به پرواز در می آید. یادتان باشد هر اندازه سیم شما حالت دایره ای شکل داشته باشد، حباب های بهتر و بادوام تری تشکیل می شود. علاوه بر این روش می توانید یک نی در لیوان گذاشته و در آن بدمید. وقتی حباب هایی در لیوان تشکیل شد، نی را برداشته و با دهان به سمت حباب ها فوت کنید. حباب ها از لیوان جدا شده و به پرواز در می آیند. وقتی این حباب ها به پرواز در می آید، کودک را تشویق کنید با دستش آن ها را بترکاند. آشنایی با قوانین طبیعت از فواید این بازی است.

بازی نوزدهم: فروشندگی و شغل های دیگر

بچه ها را در موقعیت های شغلی قرار دهید و از آن ها بخواهید کار هایی را که صاحب آن شغل انجام می دهد را به نمایش بگذارند؛ مثلاً یک روز فرزندتان را مغازه دار کنید. اگر در طول روز چیزی می خواستید، به صورت نمایشی از او بخواهید تا او به عنوان یک فروشنده آن را به شما بفروشد. روز دیگر به فرزندتان نقش پلیس داده و خودتان به عنوان کودکی که مادرش را گم کرده پیش او بروید و... . این بازی کودک را با قشر های مختلف جامعه و وظایفشان آشنا می کند. برای جذاب شدن بیشتر این بازی می توان برخی از وسایل را؛ مثل میوه، ترازو، کیسه پلاستیکی و... در اختیار فرزندتان قرار دهید.

بازی بیستم: بازی با سرنگ

می توان از سرنگ به عنوان یک تفنگ آب پاش استفاده کرد. بچه ها آب کشیدن با سرنگ را دوست دارند و با آن سرگرم می شوند.

بازی بیست و یکم: تاب بازی

شاید کمی مبالغه باشد؛ اما بدون تاب بازی بخش قابل توجهی از خاطرات زیبای کودکی از دست می رود. بچه هایتان را از تاب بازی محروم نکنید.

بازی بیست و دوم: خاک بازی

خاک بازی نیاز دوران کودکی است. رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: من بچه ها را به پنج دلیل دوست دارم: اول آن که زیاد گریه می کنند. دوم آن که در خاک می غلطند. سوم آن که با هم به اختلاف می افتند؛ اما بی آن که کینه بورزند.

چهارم آن که چیزی را برای فردا ذخیره نمی کنند و پنجم آن که می سازند و خراب می کنند (یعنی دل به چیزی نمی بندند).

در نقل دیگری آمده که روزی رسول خدا (صلی الله علیه وآله) از جایی به همراه اصحاب رد می شدند که دیدند کودکان با خاک بازی می کنند. یکی از اصحاب خواست مانع بازی کودکان شود. حضرت اجازه نداده و فرمودند: «خاک، بهار کودکان است». برخی از والدین دلیل ممانعت از بازی با اشیاء طبیعی را نگرانی از به خطر افتادن سلامتی بچه ها معرفی می کنند. ما نمی خواهیم بگوییم که این نگرانی، کاملاً بی جاست؛ اما راه رفع این نگرانی، ممانعت کلی از بازی های طبیعی نیست. درباره این نگرانی توجه به چند نکته لازم و ضروری است:

اول: برخی از حساسیت های افراطی ما در بهداشت کودکان نه تنها کمکی به سلامت جسمانی کودکان نمی کند؛ بلکه سیستم دفاعی بدن آن ها را ضعیف تر هم می کند.

مواجهه با میکروب همیشه بد نیست. همانطور که انسان برای کارهای مختلف باید تمرین کند تا بر آن کار مسلط شود، سیستم دفاعی بدن هم نیازمند به آموزش برای مبارزه با میکروب هاست. امروزه حتی متولیان بهداشت هم معتقدند برخی از بیماری های کودکان ریشه در مراعات افراطی بهداشت دارد.

دوم: می توان با در نظر گرفتن تدابیری میزان آسیب پذیری سلامت را به حداقل رساند؛ مثلاً با تهیه خاک رس تمیز می توانیم بدون این که مانع خاک بازی کودکان شویم، لحظات خوشی را برای آنان رقم بزنیم.

سوم: ما در کنار دغدغه سلامت جسمانی بچه ها، باید نگران سلامت روح و تربیت آن ها باشیم. بازی با خاک مایه آرامش روحی کودک است.

بازی بیست و سوم: بازی با حیوانات

وجود حیوانات اهلی در کنار انسان در همیشه تاریخ جزئی از زندگی انسان بوده است. این جزء از زندگی با شهرنشینی و مدرن شدن سبک زندگی، از محدوده زندگی انسان ها حذف شد. سرگرم شدن کودکان با حیوانات، هیچ جایگزینی ندارد. در روایات نیز توصیه های زیادی به ما در این باره شده است.

رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: «در خانه هاتان پرنده خانگی (مثل کبوتر یا مرغ)، زیاد نگه دارید که موجب می شود شیاطین به جهت مشغول شدن به آن ها از فرزندانتان غافل شوند».

درباره خروس هم روایات زیادی داریم که یکی از آن ها را در این جا می آوریم. رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: «خروس تاجدار سفید از خانه صاحب خود و هفت خانه اطراف آن حراست می کند».

کبوتر هم از جمله پرنده هایی است که در روایات به نگه داری آن در خانه توصیه شده است. امام صادق (علیه السلام) فرمود: «کبوتر از پرنده های انبیاست که در خانه هاشان نگاه می داشتند. هیچ خانه ای نیست که در آن کبوتر نگه داشته می شود؛ مگر آن که اهل آن خانه از گزند جن محفوظ می مانند».

امام صادق (علیه السلام) فرمود: «کبوتر رابعی را در خانه هاتان نگاه دارید؛ زیرا او قاتلان امام حسین (علیه السلام) را لعنت می کند و خدا هم قاتل او را لعنت می کند». البته درباره نگه داری حیوانات دیگر هم توصیه های زیادی در روایات داریم که ما به همین اندازه بسنده می کنیم.

پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله:

مَنْ كَانَ عِنْدَهُ صَبِيٌّ فَلْيَنْصَبْ لَهُ

هر کسی کودکی داشته باشد باید با وی کودکانه رفتار نماید.

(وسائل الشیعه - جلد ۱۵)